



NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dien et mon Droit.

WOENSDAG 18 AUGUSTUS.

Dit blad verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is f 5.00; voor de buitensteden franko p. p. f 6.00. Adres: *Bladen, Gelden, lensi* te adresseeren aan het Bureau van de Tijd.

Advertentiën van Zes regels en daar beneden worden tegen 1.00 geplaatst; meer dan Zes regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentiën wordt bovendien 35 cents zegelrecht betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 17 Augustus.

Naar land der laatste Transatlantische heiligen, heb- bende de Mormonen hunne staatkundige... in hun land het centraal bewind... Een eigenlijke veldslag tusschen de Bondstroepen en de "Heiligen" is er niet geleverd. De profeet Brigham Young heeft waarschijnlijk ingezien, dat wederstand niet baten zou, en tusschen hem en der landvoogd heerscht, vol- gams de jongste brieven, eene goede verstandhouding. De president Buchanan had dan ook stellig besloten het land der Mormonen onder de algemeene wet te brengen. "Het is de eerste opstand" zeide hij in zijn laatste bood- schap, "die op ons grondgebied heeft plaats gevonden, en het is noodig dien zoodanig te onderdrukken, dat hij de laatste zij." Nogtans schenen de Mormonen gezind den strijd te wagen tegen het kleine leger, dat de Regering der Republiek ter harer beschikking had om hen tot rede te brengen. De heer Buchanan nam echter een maatregel, die hun moed sterk heeft bekoeld. Hij deed een beroep op de zoogenaamde sibustiers, welke voorloopig noch te Kuba noch in Nicaragua gelegen- heid vonden tot nieuwe strooptogten, en gretig het aanbod aannamen om in de vallei aan het Zoutmeer te strijden en te plunderen. De Mormonen wachtten de verhuizers niet af, maar ontvingen den Amerikaan- schen landvoogd in hun midden.

Hierdoor zou dus de oorlog ten einde zijn. Het gold toch de Mormonen te dwingen, de wettige autoriteiten aan te nemen, wat zij tot dusverre weigerden. Utah de landstreek die zij bewonen, maakt deel uit van het grondgebied der Vereenigde Staten. Brigham Young, hun opperhoofd, heeft dit zelf erkend in een akte van 1850, waarbij hij als gouverneur werd aangesteld. Dit echter was in strijd met de algemeene Staatsregeling. Al- leen de Staten der Unie hebben het recht zelve hun goe- verneur te benoemen, en Utah was niet meer dan een afgezonderd gebied, niet tusschen genoeg aan bevolking om een afzonderlijk vorm van territorien heeten, en hun goe- verneur uit de handen van het centraal bewind te Washington moeten ontvangen. Een ander te dalden in het gebied, waar hij als onbepert meester heerschte, druischte echter lijnrecht aan tegen de bedoelingen van Brigham Young en de andere opperhoofden, die van hem zijn magt ontleenden. Zij zochten een wettig middel om in het bezit van hun invloed te blijven. Mormoonsche apostelen werden naar alle oorden van Europa en Ame- rika uitgezonden om volgelingen te vinden en er de bevolkingen van het rijk der Heiligen, het nieuwe Sion, mede te vergrooten. Hoeveel dwazen er ook naar hun stem luisterden, en de verre reis aanvaardden, het getal prozelieten was niet groot genoeg om Utah de voor een Staat vereischte bevolking te geven. Zoo het plan van den profeet ware gelukt, zou men in Utah het recht hebben verkregen, zijn opperhoofd, krachtens de staats- regeling te behouden, en ongetwijfeld de proef hebben gewaagd aan het kluchtspel van het mormonismus, on- ganks de algemeene Amerikaanse staatsbeginselen, een wettigen vorm te schenken. De wensch om te voorko- men dat zulk een ergerlijke toestand geboren werd, leidde tot het besluit van den president om de Mormonen tot on- derwerping te dwingen, alvorens hun getal — zooals bij de laatste met doortastende maatregelen had kunnen ge- worden — zou aangegroeid zijn, om het wette- lijk cijfer, voor de bevolking van een Staat vereischt, te bereiken.

Het is de vraag, wat er nu van de Mormonen wor- den zal. Er is berusten dat een gouverneur de plaats inneemt van hun profeet, kunnen zij niet, zonder op te houden Mormonen te zijn. Hun godsdienst, wanneer men de grove bedriegerijen van Brigham Young en zijn apostelen dien naam wil geven, schrijft hun een re- gelsvorm voor van absolute aard, met een regstreeks afzanden hemel aangesteld Heilige aan het hoofd. De regenselen, volgens welke het opperbewind der Unie zijn verordening bestuurt, zijn daarmede in lijnrecht tegen- stellig. De oorspronkelijke bedoelingen der Mormonen hebben veel overeen-

komst met die der Israëlieten voor de Romeinsche overheer- sching, aangevalld door een willekeur als die der Oostersche vorsten. Ent een Jood op een Muzelman, heeft een Ame- rikaansch schrijver gezegd, en gij hebt een Mormoon. Hun profeet houdt van een Manomet, konfigureert met den engel Gabriël en noemt zijn volgelingen: Israël, het uitverkoren volk. Trouwens, het laatste hebben meer sekten gedaan, die uit het Protestantismus voortkwamen; onder anderen de Puriteinen en Anabaptisten. De magt van den profeet is zeer uitgebreid. Het kan blijken uit de *Deseret- News*, het officiële blad der Mormonen. Men leze slechts het volgende verslag eener redevoering van Brigh- am Young op een volksvergadering: "Wie geeft mij de magt om het legioen van Israël in beweging te brengen en de bewoners van dit uitgestrekt gebied te verplaatsen op een teeken mijner wil? Waarom bevin- den allen zich hier op mijn bevelen? Dat de wereld het zegge: De Heer des Hemels, de geest van het Heilig Evangelie geeft mij die magt. Ik heb haar niet uit mij-zelfen, het is de Heer Jezus Christus, die de bewoners der aarde wil redden... Als God een man oproept om te regeren, zendt Hij hem de wijsheid, vreest dan ook niet mijn last te zwaar te maken." Een ander hoofd der Mormonen voegt hieraan toe:

"Christus betrachte den wil van Zijn Vader in den Hemel. Evenzoo hebben wij dien van Joe (1) moeten doen, zooals wij ook den wil van broeder Brigham hebben te vervullen, want hij openbaart ons den wil Gods, en Gods wil is zijn wil. Ja wij vervullen zijn wil als ouderling, als profeet, als apostel van Jezus Christus, die dezelfde sleutels draagt als eertijds Petrus, die hem overgaf. Ziedaar, wat wij allen geloven, niet wanhopen. Welnu als dat uw geloof, als zoodanig uw besluit is, wil ik dat gij mij dit veropen- baart, door de handen op te steeken en ja te roepen. (Hier gingen alle handen omhoog en de vergaderings- zaal daverde van een geducht ja.) Uitmuntend, ging de redenaar voort, wijk wist wel dat het niet anders kon uitvallen."

Nu meene men niet, zoo als ligt gebeuren kan, dat de Mormonen grootendeels uit halve onnoozelen bestaan, wier zwakke hersenen door de fanatieke goochelarijen van Brigham Young verblind, een onbepaald vertrou- wen op hun profeet stellen, maar voor het overige een goede soort van lieden zijn, wier ijzeren volharding eer- bied verdient. Het is waar, de ontzagelijke reis door hen uit Illinois naar het Zoutmeer afgelegd om hun onafhankelij- keid te bewaren, wekt bewondering, en heeft velen veel minder ongunstig over de Mormonen doen den- ken dan zij verdienen. Sedert de nederzetting aan het Zoutmeer zijn, op de roepstem van de Mormoonsche apos- telen, uit alle oorden der Unie en meer nog uit Europa, een aantal vagebonden naar Utah heen gevloeid. De Mormonen, die de groote reis mede gemaakt hebben, ongeveer 17,000 in getal, hebben verreweg de minder- heid; deze zijn waarschijnlijk de ware geloovigen, die anderen zochten aan het Zoutmeer, en droef en de schoone voorspiegelingen der agenten over het vrucht- bare land, het genoegeijk leven, en het vaderlijk bestuur van Brigham Young waren verleidelijk genoeg om een aantal armen er heen te lokken. Velen vonden er werke- lijk hun brood, vooral handwerkslieden en landbouwers, waaraan veel behoefte bestond, en de profeet heeft middelen om die beproeven wil te eten zonder te wer- ken tot den arbeid te dwingen. Het stelsel, dat met de Chineesche Koelies wordt in praktijk gebracht, bestaat ook aan het Zoutmeer. De landverhuizers gaan overeen- komsten aan, waardoor zij zich verbinden de kosten van hun reis door hun arbeid te zullen terug betalen, en geraken daardoor in den toestand van slaven. De meesten zochten geheel iets anders bij de Mormonen. Het aantal dat poogde te ontloopen is dan ook groot, maar aan betrekkelijk weinigen gelukte het, daar de pro- feet een goed georganizeerde politie tot zijn dienst heeft om "de Heiligen van den jongsten dag" bij elkander te houden.

(1) Joe Smith, de stichter en eerste profeet van de sekte der Mormonen.

Zoo dus de Amerikaanse regering er in slaagt haar gezag aan het Zoutmeer te doen gelden, is het niet onwaarschijnlijk dat zeer vele "Heiligen" deze gelegenheid aangrijpen om aan het juk van den pro- feet te ontkomen. Het is niet ondenkbaar, dat de noordelijkste... valt niet te denken, dat de magt der Amerikaanse landvoogds ver genoeg gaat om slechts Mormonen in goede burgers te kunnen herscheppen. Enige onnoozele landver- huizers echter, die door het gebrek gedreven, en de schoon- schijnende beloften der zendelingen van Brigham Young misleid, hun vaderland verlieten, meenende dat zij on- der Heiligen zouden leven, en spoedig ontdekten dat zij onder schavuiten waren aangelaand, zullen door deze gebeurtenis van de kwade gevolgen hunner lichtgeloovig- heid worden verlost. Wij zullen zien hoeveel eigen- lijke Mormonen dan nog overblijven. Groot zal de hoop niet zijn, maar er zijn stoutmoedige en vastberaden lie- den onder, en van deze weten Brigham Young en zijn handlangers uitnemend partij te trekken. Het gebruik van wapenen opnemmen tegen de Vereenigde Staten is niet waarschijnlijk.

Het gerucht heeft reeds geloopt, dat Brigham Young en zijn volgelingen het voornemen koesterden wederom op reis te gaan, en ditmaal naar de Mexikaansche pro- vincie Sonora. De ontredde toestand in Mexico, waar georganizeerde rooverbenden, prijkende met den naam van staatkundige partijen, elkaar de overhand betwisten, maakt het onmogelijk den Mormonen, zoo zij werkelijk daarheen willen gaan, den intogt te beletten. Aan den anderen kant schrijft men het bewind van den president Buchanan, dat met Mexico nog eenige geschil- len te verfeeren heeft, mede het plan toe om Sonora bij de Vereenigde Staten in te lijven. De zucht tot vergrooting van haar grondgebied, zowel als de nood- zakelijkheid om de vrijbuiters, die zij tegen de Mor- monen ten strijde riep, bezig te houden, schijnen de Amerikaanse Regering daartoe aan te sporen. Het uitverkoren Israël loopt dus gevaar zijne vijanden ook in zijn nieuwe wijkplaats te zullen ontmoeten.

Hoe het ook zij, of Brigham Young te Utah blijft, uitwijkt, in Sonora een schuilplaats vindt, of van daar weder op nieuw verdreven wordt, zooveel is zeker dat de kansen zeer slecht voor hem staan, en er veel hoop aanwezig is dat weldra een einde kome aan de zonder- linge en walgelijke kwakzalverij, die de Mormonen zoolang en op zulke groote schaal onder een mystiek godsdienstig masker hebben verbond.

Naar men verneemt zou bij de Regering het voorne- men bestaan, om in de aanstaande zitting van de Staten- Generaal een gewijzigd wetsontwerpen aan te bieden be- trekkelijk de geneeskundige staatsregeling. Men weet, dat het vorig ministerie reeds ontwerpen nopens deze aangelegenheid heeft ter tafel gebracht, en dat deze in de afdeelingen werden onderzocht, maar de bevoegde be- doelingen hebben aandacht gegeven. Men wil nu weten, dat bij de nieuwe voordragten in vele opzichten op ge- melde bedenkingen, in het voorloopig verslag vervat, gelet zijn.

De minister van Financiën heeft bekend gemaakt, dat de rentebetaling op het Grootboek der 3 pCt. Nationale Schuld zal geschieden in het lokaal van het Grootboek te Amsterdam op het 5e bureau van rentebetaling en wel over het halfjaar verschuldigd 1 Sept. 1858, van 1 tot 10 dezer maand, en alle werkdagen (met uitzondering van den 1 Sept. 1858 tot en met 10 Sept. 1858).

Uit Westvriesland meldt men dat den 13, aan de *Amst. Ct.* dat Z. M. bij zich ten disch heeft geoo- digd den luit. veldmaarschalk von Schermering, voor- zitter der militaire bondskommissie, baron von Reit- enstein, luitenant-generaal in Pruisische dienst en vice-gouverneur der bondsvesting Mainz, en den heer von Seherf, s konings vertegenwoordiger te Frankfurt; ook dat Z. K. H. prins Henderik der Nederlanden,

op H. D. terugreis naar 's Gravenhage, in goeden welstand te Wiesbaden aangekomen, dien dag bij Z. M. een bezoek heeft afgelegd en het middagmaal gebruikt, alsmede H. D. adjudant, benevens jhr. O. R. van Andringa de Kempnaer, kamerheer des konings in buitengewone dienst, en de domeinraad van Heemskerck; - en van den 14, dat Z. M. en Z. K. H. prins Henderik met den hertog van Nassau hebben gewaaid, en dat Z. M. en gevolg den volgenden dag bij den hertog zouden dineren.

Verder wordt gemeld, dat de Koning der Nederlanden den 12den dezer, het nabij die stad gelegen fraaie landgoed van den graaf von Mons, voor eene som van f 150,000, heeft gekocht.

Men verzekert, dat er plan bestaat, bij de aanstaande Septemberfeesten, op het IJ voor de stad een waterwerk af te steken en de sluisen luisterrijk te illumineren. Ook zegt men, dat op het Reguliersplein volksfeesten zullen gehouden worden.

Gisteren avond is op den Haagmerdijk een achtjarige knapje, door het afschieten van eene pistool, in den linker schouder verwond geraakt.

Naar men verneemt heeft gisteren onder de gemeentelooftuinen eene ontmoeting plaats gehad tusschen een rijksveldwachter en een strooper, waarbij eerstgenoemde van zijn karabijn gebruik heeft moeten maken. Daardoor werd den strooper een schot in het been toegebracht. Van een en ander is proces-verbaal opgemaakt en aan den burgemeester van Loosduinen opgezonden.

Men leest in het *Bataviaasch Handelsblad*: "Voor eenige dagen werd op de reede van Batavia een huwelijk voltrokken, dat aandacht verdient. Zekere scheepsgedragvoerder A. wenschte in het huwelijk te treden met de weduwe B., wier man in Kalifornië voor omstreeks zeven jaren verdronken was. De ambtenaar van den burgerlijken stand maakte echter zwaarigheid, om tot het voltrekken daarvan over te gaan, omdat geene akte van overlijden van den man der weduwe kon worden overgelegd, en deze ook niet kon worden opgemaakt, omdat eerstens: in Kalifornië dit niet geschiedt en ten andere niemand het lijk gezien had, daar het in de golven was verdwenen, hoewel niemand aan den dood twijfelde. Het middel van openbare dagvaarding kwam den trouwlijsten te langwijlig voor, en nu kwam men op den inval om zich aan boord te begeven van het hier juist aanwezige amerikaansche oorlogstoetschip *San Jacinto* en zich daar volgens de amerikaansche wetten in den echt te laten verbinden.

Op den bepaalden dag begaf de bruidegom zich met zijne bruid naar boord, vergezeld van heeren en dames dezer plaats; troepen waren aan boord onder de wapens, de officieren in groot tenue en muziek deed zich hooren. Nadat de aanstaande echtgenooten en gasten plaats genomen hadden, is men op Amerikaansche wijze tot de huwelijksvoltrekking overgegaan, en man en vrouw zijn tevreden huiswaarts gekeerd."

Het blad laat daarop volgen: "Zou het hier opgaan, dat de vlag van het schip het territorium aanwijst, en dat de akte van de, aan boord van de *San Jacinto* gesloten verbindtenis, hier mag worden ingeschreven, als van een huwelijk buiten 's lands tusschen ingezetenen van N. 1 (de betrokkenen zijn vaste ingezetenen) volgens de wetten van dat vreemde land, aangegaan?"

De Thermometer teekende heden als volgt:

	graden Fhr.
's morgens 11 ure	80
's namidd.	82
"	81½

Z. M. heeft benoemd: tot burgemeesters: van Werkendam, H. T. van der Elst; en Tietjerksteradeel, mr. J. G. W. H. baron van Sytzama; tot plaatsverv. kantonr: te Onderdendam, mr. A. Haakma van Roijen; op hun verzoek, eervol ontslag als plaatsverv. kantonregters: te Nieuwer-Amstel, mr. G. H. G. Ras; en te Enkhuizen, P. J. Bisdorn.

's GRAVENHAGE, 17 Aug. HH. KK. HH. prins en prinses Frederik en prinses Maria der Nederlanden zijn heden morgen met den eersten spoortrein uit deze residentie vertrokken, om hunne reis naar Duitschland te ondernemen. Zij zullen echter heden nog een bezoek afleggen bij H. M. de Koningin-moeder en HH. KK. HH. prins en prinses Hendrik, die zich thans te Soestdijk bevinden.

GRONINGEN, 14 Aug. Gisteren avond omstreeks zeven uur werden de bewoners dezer stad verschrikt door eenen hevig dreunenden knal, die weldra bleek veroorzaakt te zijn door eene ontploffing van kruid in de werkplaats van den vuurwerkmaker A. van Schagen, in de Oude Labingestraat. Door eene zelfontbranding van gekleurde maar, waren in een oogenblik alle daar aanwe-

zige vuurwerken losgebrand, en stortte het dak der werkplaats, die achter de bequizing stond, in, zoodat aan het behoud hiervan niet te denken viel. Gelukkig heeft men bij deze ramp geen menschenlevens te bevreuren. De genoemde bewoner had zich korte oogenblikken te voren uit zijne werkplaats verwijderd, wegens de groote hitte, welke daar heerschte; anders zoude hij hoogst waarschijnlijk het slagtoffer van deze ontbranding zijn geworden. De brandspuiten waren spoedig op de plaats des onheils aanwezig, zoodat men den brand door de ontploffing veroorzaakt reeds ten acht uur meester was. Onder de verbrande voorwerpen behooren ook eenige vaten sterke drank. De schade wordt ongeveer op f 1200 begroot.

ALKMAAR, 15 Aug. Ter kaasmarkt van den 13^{en} dezer zijn aangevoerd 604 stapels kaas, wegende te zamen 120106 Ned. £. De prijs was: kleine graskaas f 26,50; commissie f 24; middelbare f 25 per 50 Ned. £.

VELUWENZOOM, 14 Aug. De hevige hitte, langdurige droogte en de storm van den 26sten Julij j. hebben aan den te veld staande tabak veel schade toegebracht, zoodat er veel vrees bestaat, dat de tabaksoogst van dit jaar beneden het middelmatige zal blijven.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 16 Aug. Gisteren is de naamdag des Keizers op gewone wijze gevierd en zijn geene dagbladen uitgekomen. Des ochtends vroeg hebben de Keizer en de Keizer Lorient verlaten en zijn naar Vannes vertrokken. Te Auray, het vermaardste bedevaartsoord in Frankrijk, hebben zij te midden eener ontelbare volksmenigte de H. Mis bijgewoond.

Morgen verwacht men dat door de konferentie de overeenkomst zal worden ondertekend, betreffende de regeling der organisatie van de Donauvorstendommen. Uit eene bijzonderheid blijkt, dat sedert verscheidene zittingen de gevolmagtigden zich slechts met ondergeschikte quaestien bezig gehouden en alle bezwaren ten aanzien der beginselen opgelost hebben; die bijzonderheid is, dat de Internuntius van Oostenrijk, de heer Prokesh, Konstantinopol heeft verlaten krachtens een verlot, 'twelk hem voorlang was toegestaan, doch waarvan hij uithoofde der gevoerd wordende onderhandelingen geen gebruik kon maken. Eenige dagen geleden is die heer te Triest aangekomen.

Alvorens de Keizerin de *Bretagne* verliet heeft zij in een album, dat op de tafel van den salon lag, welken zij aan boord betrok, de volgende regels geschreven: "Mijn verblijf aan boord der *Bretagne* is een der gelukkigste tijdstippen mijns levens.

"EUGENIE,
"Groot-admirales van Frankrijk."

Bij het afscheid nemen der officieren van het schip, wilde de Keizerin, dat allen beurtelings hunne namen in haar bijzonder album schreven.

Op de dankbetuiging van den kommandant, die zijn leedwezen te kennen gaf, dat hij niet durfde hopen spoedig wederom de eer Harer Majesteits tegenwoordigheid op de *Bretagne* te zullen genieten, zou de Keizerin geantwoord hebben:

"Wie weet het, gij zult mij misschien eerder terug zien dan gij denkt, mijnheeren, wellicht in 'taanstaande jaar; maar zwijgt"... zou hare majesteit er aan hebben toegevoegd, geheimzinnig den vinger op hare lippen leggende en met geveinsden angst het hoofd naar de kajuit des Keizers wendende; "maar zwijgt, want werd ik gehoord, men zou mij in arrest brengen."

't Is met die vrouwelijke liefvalligheid dat de Keizerin vrienden voor haar keizerlijke zoon wint; hare schoonheid, hare vriendelijkheid jegens iedereen, de indruk die zij te weeg brengt, dit alles brengt veel toe aan de geestdrift, waarmede de Keizer op zijne reis door *Bretagne* gehuldigd wordt.

Volgens berigt uit Malaga is daar de beroemde luchtreiziger Poitevin met zijnen ballon in zee gevallen, en verdronken.

ENGELAND.

LONDEN, 16 Aug. Men verhaalt zonderlinge dingen van lord Palmerstons jongste verblijf te Sligo in Ierland. Een man naderde hem op de straat, bragt hem onder de oogen hoe onregtvaardig de onlangs plaats gehad hebbende afkanking der milicie geweest was, en verzocht hem een kroeg binnen te gaan om een slok te nemen. De voormalige premier bedankte voor de eer, doch noodigde den vriendelijken Ier niet hem in zijn hôtél een flesch te ledigen.

Eergisteren is het schip *Mersay* te Chattam van stapel gelopen. Dat schip heeft een machine van 1000 paardenkracht en zal met 40 kanonnen, deels van tien duim, en deels 68 ponders gewapend worden. Het volgende schip, dat er van stapel zal loopen, is het schroefkorvet *Charvades* van 22 kanonnen, en dan komt de beurt aan de *Hood*, een schroeflinieschip van 91 kanonnen

— In den *Daily-News* leest men, dat sulangs een jongeling uit een bijzonder krankzinnigen gesticht gevlugt, en weder gevat zijnde ten tweedemale vlugt en vrienden in een der voorsteden vond, bij wie hij zich verschool. Hij was volkomen gezond en had volstrekt geen aanleg tot krankzinnigheid, 'tgeen twee artsen schriftelijk verklaarden, doch hij was eenvoudig om financiële redenen door zijn oom en andere verwanten opgesloten. Hij is ouderloos en heeft een aanzienlijk vermogen te wachten. Een der oppassers zeide hem den eersten dag zijner opsluiting: "O! hier komt ge nooit uit!" Zijne vrienden doen de vereischte stappen om hem voor een zoogenaamde gezondheidskommissie te brengen en aan een geregteijk onderzoek te onderwerpen, waarvan hoogst waarschijnlijk de uitkomst voor hem gunstig zal zijn.

— Uit Bombay heeft men officiële dépêches van 14 Julij ontvangen, waaruit blijkt dat de toestand gunstig is. Het getal der muiters, in staat van den krijtvoort te zetten, beliep omstreeks dertig duizend man. Het Engelsche leger dat het koninkrijk Gwalior heroverd heeft, is thans in zijne zomerkwartieren, behalve de door generaal Roberts afgezonden troepen ter vervolging der muitelingen, die na hun laatste nederlaag in de rigting van Jeypoor zijn ontweken.

— Een brief uit Hong-Kong aan den *Constitutionnel* meldt de volgende treurige bijzonderheden uit Kanton: "Op dit oogenblik zijn wij hier alles behalve veilig, wild ik u hiervan bewijzen geven, ik zou een lange lijst moeten vullen. Enkele wil ik u echter mededeelen. Te Kanton zijn drie Engelsche kooplieden, die van een vaartuig van Wampoa gekomen, waren gehaald, op eene verschrikkelijke wijze gemarteld en daarna onthoofd. Een Protestantsche geestelijke is door het grauw geschopt, geslagen en gestooten; drie schildwachten zijn neêrgehabeld of men heeft hun zakken kruid aangehangen, die men liet in de lucht vliegen. Te Hong-Kong is een Engelsch praktijzer op zijne wandeling door drie Chineezers aangevallen en me gespleten schedel op de straat blijven liggen; een ander Engelschman werd op een hellende weg neêrgeworpen en daar onder granietblokken voor dood achtergelaten. Zelfs een politie-agent is onverhoeds overvallen en ontwa pend, en werd door een Chinees midden doorgespleten, die zich daartoe van de sabel zelve zijns slagtoffers bediende. Men waagt zich niet meer uit te gaan om bij een vriend te dineeren. Bovendien worden op de openbare straat op de meest onbeschaamde wijze diefstallen gepleegd, en bij dit alles teistert de cholera thans de steden Macao en Hongkong. Eergisteren zijn zes Engelsche soldaten en gisteren twee na een liden van 24 uren aan die ziekte bezweken. Den geheelen nacht werden lijdens naar het hospitaal gebracht. Een regiment, 500 man sterk, heeft 150 gevaarlijke cholera-zieken."

DUITSCHLAND.

WEENEN, 16 Augustus. Uit Konstantinopel worden geschreven, dat de togt van den Sultan op de zee van Marmora van korten duur is geweest. Den 4^{en} was Zijne Hoogheid vertrokken en reeds den volgenden dag terug.

Het doel dier reis was het examen in de school van de marine op het Priasen-eiland te gaan bijwonen en niet Smyrna te bezoeken, zoo als het gerucht verspreid was.

De Christenen te Smyrna en Konstantinopel verkeerden; volgens die korrespondentie, steeds in groot ongerustheid wegens hunne veiligheid. De vreemde legaten zouden naamloze brieven ontvangen hebben in waarschuwingen tegen een uitgebreid komplot door natieke Muzelmannen gesmeed, om al de Christenen vermoorden. Men schrijft die geruchten intusschen aan tegen de Porte gerigte kabalen, waarvan de noodeltigitte indruk natuurlijk versterkt is door de gisting, die in het Ottomaansche rijk heerscht, en door de gebeurtenissen te Dsjedda, Kandia, en die in Montenegro en Bosnië.

Het gebeurde op de grenzen van Montenegro overigens niet van zoo veel gewigt als men het aanvankelijk heeft doen voorkomen, en de Montenegrijnen evenmin van schuld te dier zake vrij te spreken.

Volgens een onlangs ontvangen verslag van A. Pacha, die het observatie-leger voor Montenegro kommandeert, verklaart die hoofdofficier, dat hij steeds zoveel vermeden heeft en nog vermijdt, alle daden te aanzien der Montenegrijnen, die aanleiding zouden kunnen geven als een verkrachting der aangegeven verbindtenissen van het Turksche goevernement jegens de mogendheden beschouwd te worden.

Wat Bosnië aanbelangt, de door Kiani Pacha aangewende pogingen, om den toestand dier provincie te regelen, hebben de gewenschte uitkomst nog niet langd; maar de abnormale toestand is verre van algemeenen opstand der Bosnische Christenen te lijken.

BERLIJN, 16 Aug. Heden ten elf uur vreesde de Prinsin Viktoria deze hoofdstad met een bezoek van talloze volksmenigte stond van het Postdammerswegstation tot aan het paleis van den prins van Pruisen geschaard. In het eerste open rijtuig was koning

de Bedenijkers, tot dat hij, in antwoord op Vondels warm en geestig schrijven, hem dat ellendig briefje zond, de eenige missive aan Vondel, die in de gehele verzameling voorkomt, bij Van Vloten gemerkt n° 939. Hooft had wel wat anders te doen dan zulke lastige menschen als Vondel het hof te maken. Hij ontving hem aanvankelijk, ja; om dat hij niet blind was voor de schittering dier zonne, al kon hij ze niet beminnen; hij ontving hem, zoo als hij Tesselschade ontving, voor wie hij, spijt zijne geestige en zwierige briefjens, nooit een vierde van de vriendschap gevoeld heeft, die hij voor haar huichelde (Hier komen wij op te rug). *Aan wien ik mij zeer gebiede...* hoe is 't mogelijk! Waar is de regel proza of poëzie, in de vier foliodelen van Hooft, waaruit in de eerste verte bliken zou, dat hij ooit de minste eer heeft willen doen aan het wonder der Nederlandsche poëzy van de XVII^e Eeuw? Dat moet nog tot Hoofts anekdota behooren — en wij zijn verlangend er kennis mee te maken. Men heeft zich veel te veel aangewend, om, op het spoor van Brandt, Hoogstraten, Huydecoper, Jacobus Koning en Jacobus Scheltema den „Muiderkring“ te „rekonstrueeren“, te completeeren, en te idealizeeren tot hetgeen die kring had kunnen zijn — ware Hooft een man van meer karakter en grootheid van ziel geweest, en niet bloot een gastheer *bel-esprit*, met eene vrouw van bedenkelijke opvoeding, maar van genoegzame degelijkheid, om aanvankelijk den Drost, die voor een vrijgeest doorging, niet te willen (Zie de brieven N° 177 en 178 in de, voor alle vrienden onzer letterkunde onontbeerlijke, uitgave van Prof. V. Vloten). En dat Wickevoort (of hoe de man anders schreef) Vondels „begunstiger“ zou geweest zijn — welke bewijzen zijn daarvoor, behalven hetgene we boven uit de voorrede van „Joseph in Dothan“ hebben aangehaald — en het vrij flauwe gedicht, dat voor Jan de Brune Jr door Vondel op Wickevoort vervaardigd werd?

Men leide uit het gezegde evenwel niet af, dat de Hr Van Lennep, bij de beoordeeling van Hoofts karakter en van diens verhouding tot Vondel, geheel het spoor der oude school zou gevolgd hebben. De Hr Van L. doet alleen maar een poging, om Hoofts wrevel tegen Vondel wat later te dateeren dan naar onze meening geschieden moet: maar teekent zich Vondels richting eenmaal dan ook nog duidelijker, en zinkt Hooft daarbij geheel het hart in de schoenen, dan erkent de Hr Van Lennep volmondig, dat Hooft niet is de groote man, waarvoor men hem wel heeft willen doen doorgaan. Heeren V. L. verklaring deswege is zoo open en fiks, dat wij ons en hem de voldoening niet willen onthouden haar hier *in extenso* mee te deelen. „Ik wil“, zegt de Hr Van Lennep (IV, bl. 444), „niets afdingen op den lof, aan Hooft zoo vaak, zoo kwistig, zoo algemeen, door zijn tijdgenooten als door latere schrijvers, toegebracht wegens de voortreffelijke eigenschappen, welke hij bezat: hij was een braaf burger, een beminde echtgenoot, een goed huisvader, een geleerd en werkzaam navorscher, een schrander en vernuftig schrijver, een voortreffelijk opbouwer zijner taal“ (Verg. niet te min V. Lenneps „Vondel“, IV, bl. 278), „een bevallig dichter, een wijs regent“ (*toute proportion gardée* — als Baljuw v. Gooiland), „maar (gaat de Hr V. L. voort) *hy bezat geene ware grootheid van ziel en wist die daarom ook niet in anderen te waardeeren*. Men heeft het geromd, men heeft het als een loffelijk bewijs van voorzichtigheid, van verdraagzaamheid, van wijsheid aangemerkt, dat hy in de geschillen over de godsdienst, een onzijdig standpunt wist te bewaren; doch blijkt het niet uit al zijn daden en geschriften, dat die zoo hooggevierde onzijdigheid in de daad haar grond had in een volslagen onverschilligheid op 't stuk van godsdienst? Huygens en Tesselschade bestreden voor 't minst elkander op 't stuk der mis en brachten wellicht aan godsdienstige overtuiging hun wederzijdsche (?) geneztheid ten offer. Westerbaen haalde voor 't minst het mes uit, door Vondel op den hufel gestoken; doch Hooft vergenoegde zich met stil te zitten en over de dwaasheid van beide partijen de schouders op te halen. Voor hem was het genoeg, wanneer hy, vreedzaam, rustig, op zijn gemak kon blijven leven voor zijn studie, voor zijn gezin, en voor zijn vrienden — op voorwaarde dat deze laatste geen opspraak verwekten — en wanneer hy by deze uiterlijke rust de rust der ziel kon voegen naar de lessen der Heidensche Wijsbegeerte. Een konventioneele waarheid, zie daar wat hem in zijn geschriften, gelijk in zijn leven, genoegzaam was; naar absolute waarheid schijnt hy nimmer een bepaald onderzoek gedaan te hebben: en dat iemand zich daarvoor opofferde, achtte hij in den grond een dwaasheid te zijn. Eerlees zijn Historien: hy moge door de schilderingen van het lijdend der geloofsmartelaren deernis voor hen opwekken: nergens — en dit was zijn doel ook niet — wekt hij eenige sympathie op voor het godsdienstig beginsel, voor hetwelk zij leden. — En zoo ook in dezen brief“ (dien over Vondels „Eeuwgetij“): — het is niet Vondels verandering van godsdienst, die hem ergert: het is zelfs niet diens geloof aan een legende, welke hij, Hooft, als een dwaze middeleeuw-

sche fabel verwerpt, heen — het is de onvoorzichtigheid van Vondel, die voor zijn geloof durft uitkomen, die voor hetgeen hij waar en heilig acht, durft kampen, hoewel hij gevaar loopt, dien strijd met een boete, wellicht met een deerlijk pak slagen, ja met het leven te bekoopen. Juist die bykomende omstandigheden welke de daad van Vondel veredelen, maken haar afkeurenswaard in de oogen van den behoedzamen Drost, van den man, die het vooral groote wijsheid acht, de opinie van het „verlichte deel der natie“ niet te tergen“.

Ziet men kan niet juister oordeelen en het kan niet beter gezegd worden. Men herinnert zich de door ons vermelde aanleiding: 't is die brief, waarin de Drost Van Baerle in de voor Vondel beleedigendste termen onderhoudt over Vondels „veers op 't wonder, waar af de Heilige Stee haar naam draagt“, en waar onder anderen de volgende gezegden in voorkomen: „My deert des mans die geenes dings eerder moede schijnt te worden dan der ruste. 't Schijnt“, zoo gaat Hooft verder, „dat hij noch drie hondert guldens in kasse moet hebben, die hem dreigen de keel af te bijten“ (Heer Ridder van St Michiel! dat is van geen Edelman — die toespeling op de Palamedesboete is eene laagheid van de ergste soort). „Noch weet ik niet“, gaat hij voort, „oft het hem niet wel dierder mogte komen te staan: ende d'een of d'andre heethersen, by ontyde, de handen aan hem schenden, denkende,“ zegt de Baljuw, Drost en Hooft-officier, „dat er niet een haan na kraayen zoude.“

En wat Hoofts vriendschap voor Tesselschade aangaat, men leze in Van Vlotens uitgave den 475^e en 476^e brief (bij Huydecoper 415 en 416): en vrage, of Koning, Scheltema en al die anderen blind zijn geweest, of ons blind hebben geloofd, dat ze bij den Drost eene degelijke vriendschap voor de arme Tesselschade hebben gevonden of hebben verziend.

Wat gebeurt er? 't Is einde Mei van het jaar 1634. De familie Hooft te Muyden heeft in lang van Tesseltjen uit Alkmaar met man en dochter niets vernomen. De levenslustige Drost schrijft derhalve een lief en geestig briefje, zoo als hij er inderdaad alleen het recept van kende, om de Alkmaarsche vrienden (de zangeres Françoise Duarte met haren genaal zoude ook van de partij zijn) naar het slot te noodigen: maar Mevrouw Hooft, die den brief te Amsterdam op Alkmaar bestellen zou, bragt de tijding uit de hoofdstad te rug, dat Tesselschades oudste dochtertjen aan de kinderpokkens bezweken is, met de aandoenlijke bijzonderheid, dat het kind de koeken, die men den baerkinderen bij een sterfgeval placht te geven, zelf, voor het henenging, aan hen heeft willen uitdeelen. 't Wel geschiedt zijnde, zeyd' het, als thans meer niet te doen hebbende, gereedt te zijn tot sterven, ende gaf vier uiren daernaen zijnen geest.“ De vader, Allart Krombalgh, die het kind zeer beminde, kreeg ten gevolge van den schrik en een verkeerd werkend geneesmiddel eene bloedspuwing en zinkt naast het lijken zijner dochter levenloos neder. Den 29^e Mei worden ze begraven, en den 30^e brieft Hooft de tijding over aan Huygens in Den Haag, hem voorstellende dat „Z. Ed. Gestr. zich verwaerdighe, de verslegene (Tesselschade namelijk) met een letterken van troost te bezoeken.“ Die brief had daarmee uit moeten zijn: maar neen, de Drost voegt er bij, dat men te Muyden zeer naar Huygens' gezelschap haakt, en dat, zoo hij overkomt, Hooft en de zijnen hem bij hun best „met luchtighe en lustighe redenen zullen onderhouden.“ En als of dit nog niet genoeg ware, voegt de hooggeprezen vriend van Tesselschade er bij, dat hij benieuwd is te vernemen, hoe de Prins over zijn *Historie* denkt! Op het zelfde oogenblik dat de diep ongelukkige Tesselschade, in haar leêge huis te Alkmaar, het weetenkleed heeft aangetrokken, en heenblijkt naar de deur, waar men twee dagen geleden haar man en kind heeft uitgedragen, organiseert de Drost te Muyden feestpartijen als of er niets gebeurd ware, en schrijft aan zijn zwager Baek, dat er aanstaande week weinig levendigheid op het slot zal zijn, weshalve hij Baek en echtgenote, Vossius, Van Baerle en Daniel Mostart te Muyden op aardbeziën noodigt. Trouwens vde tragique ramp,“ zoo vervolgt de Drost met een echt heidensch cynisme, „de tragique ramp van de COMIQUE Tesselscha zal U. verstaen hebben: zulx (zoodat) ons van haer, dezen zomer, kleine vreughte te verwachten staet.“ Bravo, platte egoist, daar gij zijt! Werp nu duizend zoetigheden te grabbel, die bewijzen moeten dat gij Tesselschade de schoone handen kust. Wij weten wat uw ridderschap waard is; *nous savons ce qu'en vaut l'anne*, parvenu zonder hart! Hier kon geen sprake zijn van adel des bloeds — maar hij zoo veel gebrek aan liefde en betamelijkheid, verstommen de eenvoudigste eischen van ridderschap en vriendschap, en gij houdt hier zelfs op een *uomo di garbo* te zijn, *signor cavaliere*!

Wij gelooven evenwel, dat Hooft zich slechts bij uitzondering aan zulke onvoeglijkheden heeft schuldig gemaakt; hij was er te voorzichtig en te wel opgevoed voor. Maar Tesselschade, die vreugde en roem van den muiderkring, had aanspraak op eenzijdig meer dan galanterie en bedachtzaamheid en koud gekrede woorden. Dat Hooft

echter ten haren aanzien, in zijn onvoorzichtig oogblik, den waren geest van het slot te Muyden in lijk wél uitdrukte, blijkt uit het schrijven van Baerle, dat ook de Heer V. Lennep gereleveerd heeft Tesselschade, die lijdend en peinzende was, kwam September 1644 uit Alkmaar over: „Venit etiam cum filia et ancilla vestali Tessela“, schrijft Barlaeus zijn dierbaren Joachim (Wickefort), „maar ze heeft koorts...“ (Tesselsch. V. VI. bl. 46. „Br.“ V. VI. IV, 372.) *De Drostin-zou dergelijke onpasselijke gasten kunnen missen.*“ Zie, zulke uitdrukkingen geven meer blik iemants karakter en spreiden meer licht over de geest, die een kring bezielt, dan de langste dissertatiën. 't Is waar — Van Baerle, een paar dagen meldend, dat de zieke Tesselschade van het Muyden Slot naar Amsterdam, ten huize van haar zuster Truitt getransporteerd is (een nieuw blijk dat de Drost in zulke gasten niet gediend was); heeft de goedheid wenschen, dat „de opperste God (Deus Opt. Max.) Jupiter of zoo iets, illum sospitet“; maar hij komt tevens niet tot een afgerond eindvoorzinnen voor de brief, die hij zeer beminden „Vioferius“ (V. VI. „Br.“ IV, 374.)

Maar keeren we tot onzen Vondel te rug.

(Wordt vervolgd.)

Advertentiën.

(500) Aan de **Kostschool te Duiven**, wordt (dinsdag 1^o September e. k.) verlangd een 3^{de} **SECONDAN** R. K., van goed gedrag, de Fransche taal magtig liefst niet onbekend met de Hoogduitsche en Engelsche talen en het Handteekenen. Brieven franco.

Men vraagt ten spoedigste een **Tuinknecht** van de R. C. Godsdienst, bekwaam voor zijn vak en van goede getuigen voorzien. Adres met franco brieven onder letter K. bij den Boekhandelaar N. J. VERHOEFF te Rotterdam. (50)

(495) De Uitgever G. B. VAN GOOR, heeft in de Boekwinkels verkrijgbaar gesteld de nieuwste Woordenboeken van:

J A E G E R

Nouveau Dictionnaire de Poche.

Français-Hollandais et Hollandais-Français.

EN

J A E G E R

Neues Taschen-Wörterbuch.

Deutsch-Holländisch und Holländisch-Deutsch.

Eik tegen den buitengewoon goedkoop

Prijs van:

Ingenaaid f 1.50, gebonden in gebroed. Linnen f 1.70.

Deze beknopte, maar toch woordenrijke en zeer net uitgevoerde **Woordenboeken**, bevatten ongeveer **700 in twee kolommen** compres doch net gedrukte paginaas; zijn zeer volledig, en leveren bovendien tot groot gemak en nut voor den leerling aanwijzing van de geslachten der zelfstandige naamwoorden voor beide talen.

BOEKHANDEL VAN C. L. VAN LANGENHUYSEN

RÉPERTOIRE

DU

P R Ê T R E

DESTINÉ A LUI FACILITER

LA PRÉPARATION DES SERMONS

ET LUI PROCURER

DE NOMBREUX SUJETS DE MÉDITATION.

Ouvrage présentant, dans l'ordre alphabétique, un résumé de tout ce qui se rapporte à la morale ou à la perfection chrétienne.

SUIVI D'UNE TABLE ANALYTIQUE DES

MATTERES;

par l'abbé **MULLIER.**

Très-fort vol. gr. in-8^o de vijftien en deus colonnes (environ cent mille lignes ou 200 pages et demi lettres). Prix: f. 3.00, net en 2 saisons.

Ce magnifique ouvrage est précédé des lettres approbatives adressées à l'auteur par NN. SS. des Evêques de Gand et de Bruges. Il porte aussi l'approbation de l'évêché de Tournai.

E. H. O. R. A. L. I. Z. A. T. I. O. N.

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.